

Genel Muhasebe

Ankara Üniversitesi
Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu
Eczane Hizmetleri Programı

Hesabın Tanımı

Muhasebede aritmetik işlem sayısını azaltan ve aktifler, borçlar ve özsermayedeki artış ve azalışları cebrik yolla izleyen çizelgeye “hesap” adı verilir.

Hesaplar, benzer özelliklere sahip değer hareketlerine ilişkin bilgilerin bir başlık altında toplanmasını sağlayan çizelgelerdir.

Muhasebede Hesap

Bir hesapta iki taraf bulunmaktadır.

Hesabın sol tarafının adı “Borç”,
Hesabın sağ tarafının adı “Alacak”tır.

Her hesabın iki tarafında da işlemin yapıldığı tarihi gösteren tarih sütunu ile açıklama ve tutar sütunları yer alır.

Muhasebede Hesap

BORÇ		HESAP ADI			ALACAK	
Tarih	Açıklama	Tutar		Tarih	Açıklama	Tutar

Muhasebede Hesap

Bazı ayrıntılardan kaçınmak için hesaplar büyük (T) harfi ile gösterilir.

Bunlara "T" hesapları veya "iskelet" hesapları denmektedir.

BORÇ	HESABIN ADI	ALACAK

Muhasebede Hesap

- Hesabın sol tarafına yapılan kayıtlara “borç kayıtları”,
- Hesabın sağ tarafına yapılan kayıtlara “alacak kayıtları” denir.
- Her hesabın bir yanı artışları ve diğer yanı da azalışları gösterir. Artış ve azalışların hesapların hangi yanlarına kaydedileceğini, hesapların nitelikleri belirler.

Hesaplarla İlgili Durum İfadeleri

- Hesabın açılması: Her iki tarafı sıfır veya birbirine eşit olan bir hesabın bir yanına ilgili ticarî işlemin gerektirdiği tutarın yazılması
- Hesabın kalan (bakiye) vermesi: Bir hesabın iki tarafı arasındaki fark
- Hesabın kapatılması: Bir hesabın iki yanının birbirine eşit hale getirilmesi

Hesaplarla İlgili Durum İfadeleri

- Borç kalanı (borç bakiyesi): Hesabın borç tarafındaki parasal tutarların toplamıyla alacak tarafındaki parasal tutarların toplamı arasındaki “Borç” taraf lehine fark
- Alacak kalanı (alacak bakiyesi): Hesabın borç tarafındaki parasal tutarların toplamıyla alacak tarafındaki parasal tutarların toplamı arasındaki “Alacak” taraf lehine fark

Muhasebede Hesap

Oluşumuna katkı verdikleri finansal tablolara göre hesaplar ikiye ayrılır:

- Bilanço Hesapları
  - Aktif Hesaplar
  - Pasif Hesaplar
- Gelir Tablosu Hesapları
  - Gider Hesapları
  - Gelir Hesapları

Hesapların İşleyiş Kuralları

- Aktif hesapların borç tarafına, temsil ettikleri değerlere ilişkin artışlar, alacak tarafına da bu değerlere ilişkin azalışlar kaydedilir. Aktif hesapların borç tarafı sıfır iken alacak tarafına kayıt yapılamaz.
- Pasif hesapların alacak tarafına, temsil ettikleri değerlere ilişkin artışlar, borç tarafına da bu değerlere ilişkin azalışlar kaydedilir. Aktif hesapların alacak tarafı sıfır iken borç tarafına kayıt yapılamaz.

Hesapların İşleyiş Kuralları

- Gider hesaplarında artışlar, ilgili gider hesabının borç tarafına kaydedilir. Dönem içinde gider hesaplarında azalış görülmez. Dönem sonunda gider hesapları kapatılırken alacak tarafına kayıt yapılır.
- Gelir hesaplarında artışlar, ilgili gelir hesabının alacak tarafına kaydedilir. Dönem içinde gelir hesaplarında azalış görülmez. Dönem sonunda gelir hesapları kapatılırken borç tarafına kayıt yapılır.

Hesapların İşleyiş Kuralları

BORÇ	HESABIN ADI	ALACAK
Varlıklardaki artışlar		Varlıklardaki azalışlar
Borçlardaki azalışlar		Borçlardaki artışlar
Özkaynaklardaki azalışlar		Özkaynaklardaki artışlar
Giderlerdeki artışlar		Gider hesaplarının kapatılması
Gelir hesaplarının kapatılması		Gelirlerdeki artışlar
Zarar		Kâr

Hesapların Sağladığı Yararlar

- Finansal tabloların hazırlanmasını kolaylaştırmak
- Ticari işlemlere ilişkin muhasebe kayıtlarının doğruluğunun sürekli kontrolünü sağlamak

İki Yanlı Kayıt Sistemi

- Muhasebe uygulamalarında esas alınan iki yanlı muhasebe yöntemi, her işleme ilişkin tutarın bir kez borç ve bir kez de alacak olarak kayıt edilmesini gerektirmektedir.
- Bu durum, muhasebe kayıtlarında hesapların karşılıklı olarak çalışmalarını gerektirir.
- Hangi hesapların karşılıklı çalışacaklarını işlemlerin özellikleri belirler.

İki Yanlı Kayıt Sistemi

- Aktif ve pasif hesaplar karşılıklı olarak çalışır.
- Aktif hesaplar kendi aralarında karşılıklı olarak çalışır.
- Pasif hesaplar kendi aralarında karşılıklı olarak çalışır.
- Gider hesapları, aktif ve pasif hesaplar ile karşılıklı olarak çalışır.
- Gelir hesapları, aktif ve pasif hesaplar ile karşılıklı olarak çalışır.
- Kâr ve zarar hesabı, hem gelir ve gider hesapları ile, hem de aktif ve pasif hesaplarla karşılıklı olarak çalışır.

İki Yanlı Kayıt Sistemi

İki yanlı kayıt sisteminde bir ticari işlemin kaydedilmesi için

- En az iki hesap kullanılır (kullanılan hesap sayısı ikiden fazla olabilir)
- Kullanılan hesaplardan en az birinin borç tarafına, hesaplardan en az birinin de alacak tarafına kayıt yapılır
- Borç tarafa kaydedilen tutarlar toplamı ile alacak tarafa kaydedilen tutarlar toplamı birbirine eşit olmalıdır

Hesapların Sınıflandırılması

Hesapların içerdikleri bilgilerin ayrıntı düzeyine göre hesaplar ikiye ayrılır:

- Ana Hesaplar
- Yardımcı Hesaplar

Ana hesaplarda değer hareketleri ve işlemler toplu bir şekilde gösterilir.

Aynı değer hareketleri ve işlemlere ilişkin ayrıntılar yardımcı hesaplarda izlenir.

Hesapların Sınıflandırılması

Muhasebede hesapların tarihsel sürece göre sınıflandırılması:

- Aslî hesaplar
- Düzenleyici hesaplar
- Geçici ve ara hesaplar
- Nâzım hesaplar

Aslî Hesaplar

Tamamlanmış işlemlere ilişkin bilanço hesapları ile nominal hesaplara aslî hesaplar denir.

Bu hesaplar; varlık, borç ve özsermaye ile gelir ve gider hesaplarını kapsar.

Düzenleyici Hesaplar

Düzenleyici hesaplar, bir işletmenin aktif ve pasif değerlerinin gerçek değerleriyle gösterilmesini sağlayan hesaplardır.

Düzenleyici hesaplar aslî hesapların açıklarını kapayan hesaplardır.

Bu hesaplar ikiye ayrılır:

- Aktifi düzenleyici hesaplar
- Pasifi düzenleyici hesaplar

Geçici ve Ara Hesaplar

Aslî hesaplar kesinleşen işlemleri gösterirken, geçici ve ara hesaplarda, henüz tamamlanmayan işlemler izlenir.

Örnek: Yapılmakta Olan Yatırımlar Hesabı.

Nâzım Hesaplar

İşletme varlıkları arasında fiilen yer alan, fakat mülkiyeti işletmeye ait olmayan değerlerle işletmenin mülkiyetinde olan, ancak fiilen işletmede bulunmayan değerlerin (emanetlerin) ve koşullu işlemlerin muhasebede izlenmesi nâzım hesaplar yardımıyla olur.

Nâzım hesaplar, genellikle karşılıklı olarak işleyen hesaplardır.